СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ

Гл. асистент доктор Румен Недков
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме: *Целта на доклада се изразява в разкриване на нови възможности за развитие на туризма в община Своге. В тази връзка се анализират и оценяват туристическите ресурси на изследваната територия. Представя се кратка информация за природните условия и обектите на културно-историческото наследство, за наличната материална база и транспортната инфраструктура. В резултат на проучването се стига до извода, че община Своге има значителен, но все още недостатъчно усвоен туристически потенциал.*

Ключови думи: *туризъм, туристически ресурси, община Своге*

1. Въведение

Туризмът е важен и бързо развиващ се сектор на икономиката, спомага за създаване на заетост, удовлетворява различни потребности на хората, явява се фактор за регионално и местно развитие и логично намира място сред приоритетите в провежданите политики на всички териториални нива.

Развитието на туризма се обуславя от наличието на определени условия и фактори. Те обикновено се диференцират на вътрешни, сред които се открояват местоположението и транспортната достъпност на територията, и външни. Важно значение има и селищната мрежа като част от териториално-устройствената среда и като основен фактор за пространствената организация на туризма (Воденска &Асенова, 2011). Факторите могат да се разглеждат като селективни, локализационни и реализационни. Към последните се отнасят туристическите ресурси, материално-техническата база и инфраструктурата, транспортът и др. (Малчев & Сотиров, 2015).

Туристическите ресурси са основните и второстепенните обекти и явления в определена дестинация, които привличат туристическите потоци. Те се класифицират основно в две големи групи: природни и антропогенни (Малчев & Сотиров, 2015). Природните ресурси са компоненти на природната среда, притежаващи привлекателни за туристите свойства. По произход се делят на геоложки, хидроложки,

геоморфоложки, климатични, флористични и фаунистични. Културно-историческите туристически ресурси обхващат цялата социокултурна среда на местността – исторически събития, архитектура, традиции и други. При тях се разграничават следните видове ресурси: паметници на архитектурата, паметници на историята (места, свързани с живота и дейността на известни личности и др.), археологически паметници и обекти (останки от древни селища); музеи, етнографски ресурси и др. (Данилов, 2012, с. 5). Съвкупността от туристически ресурси на една територия формира нейния туристически потенциал.

Един от важните елементи на функционирането на туризма като социално-икономическа система се явяват туристическите ресурси. (Данилов, 2012, с. 3). По тази причина те са фокус на засилващо се внимание и интерес с оглед максималното им използване за нуждите на различните видове туризъм. Това определя и избора им за предмет на настоящия доклад. Обект на изследването е община Своге. Целта е да се проучат възможностите за развитие на туризма в общината чрез анализ на туристическите й ресурси и оценка на наличния потенциал.

2. Географско положение и транспортна достъпност

Община Своге е разположена в Западна България върху площ от 869 кв. км, като заема северната част на административната Софийска област и на Софийския туристически район, формиран в Концепцията за туристическо райониране на България (2015). Граничи с общините Костинброд, Годеч, Вършец, Враца, Мездра, Ботевград и Столичната община, с които осъществява различни по значимост, интензивност и характер връзки. Тяхното поддържане се повлиява от конфигурацията и състоянието на транспортната инфраструктура.

От особена важност за община Своге е нейното пресичане от второкласния път II-16 София-Своге-Ребърково-Мездра (Ботевград), свързан с европейския транспортен коридор №4, и железопътната линия София-Мездра-Горна Оряховица, която е елемент от големия железопътен пръстен на страната. В западната част на общината преминава първокласният път I-81 София-Лом. Връзката със съседни общини се осъществява и чрез третокласни пътища. С надобщинско значение са път III-162 Своге-Миланово-Дружево-Стояново-Горна Бяла речка-Монтана (Враца) и III-164 (Своге-Искрец-Бучин проход), чрез който се реализира връзката с път I-81 и общините Костинброд и Годеч (Общински план за развитие на община Своге 2014-2020, 2014). Транспортно-географското положение на общината може да се оцени като благоприятно, както от гледна точка на близостта на общинския център град Своге до град София (33 км), така и като територия,

осигуряваща връзка между Северозападна България и столицата. От своя страна, това е добра предпоставка за активизиране на контактите между тях и за привличане на туристи и инвеститори за усвояването на местния потенциал.

3. Природни условия и ресурси

Територията на община Своге включва част от планините Мала, Голема, Козница, Софийска, Врачанска, Мургаш и Понор, последната от които се отличава с подчертано карстовия си характер и свързаните с него релефни форми – понори, пропасти, пещери и карстови извори, които са условие за развитие на спелеотуризъм. Сред по-известните в района пещери са: Елата (с. Зимевица), Темната дупка и Ръжишка (с. Гара Лакатник), Душника (с. Искрец), Козарска, Яворецка, Свредело и Сърандалица (с. Бов), от карстовите извори – „Варището" и „Сухия" (с. Гара Бов), „Житолюб" (с. Гара Лакатник), Искрецките и др.

Особено голям интерес за любителите на туризма представлява Искърският пролом на река Искър, отличаващ се с разнообразието от геоморфоложки форми и със сравнително лесната си достъпност през всички сезони на годината. Представителен за района е природният феномен „Лакатнишки скали" – комплекс от скални венци, откоси, пирамиди, стълбове, пещери и извори, развити сред варовикови скали по западния бряг на р. Искър между нейните притоци р. Пробойница и Турски дол. Комплексът предлага идеални възможности за алпинизъм и не случайно този тип туризъм има сериозни традиции в общината. Лакатнишките скали са едни от първите обекти в България, започнали да привличат алпинистите (Общински план за развитие на община Своге 2007-2013, 2006). В обхвата на Искърския пролом има и други забележителности, заслужаващи внимание, като скалните образувания „Малките Ритли" (с. Гара Бов) и „Джуглата" (с. Церово).

Водните ресурси също имат значение за развитието на туризма, тай като предоставят условия за екстремен туризъм и за практикуване на водни спортове – рафтинг, риболов и др. Атрактивен елемент по поречието на една река са водопадите (Малчев & Сотиров, 2015) за пример на което може да послужи водопада „Скакля", намиращ се в землището на с. Заселе, край гара Бов. Речните долини са подходящи за пешеходен туризъм.

По отношение на климатичните ресурси може да се отбележи, че в поречието на р. Искрецка има специфичен микроклиматичен режим, изключително благоприятен за балнеолечение на белодробни болести. По тази причина през 20-те години на XX век е изграден санаториум.

Растителността и животинския свят също имат своето място в развитието на туризма. За нуждите на рекреацията са много важни разнообразният горски фонд, горските плодове и лечебните растения.

Териториалното разпределение по видове земеползване напълно съответства на преобладаващо планинския характер на територията на общината – най-висок дял (59.3%) заемат земите, предназначени за целите на горското стопанство. Основни дървесни видове тук са дъб, бук и габър. Голямо е видовото разнообразие при лечебните растения, сред които са жълта тинтява, бял равнец, кукуряк и други. Районът е изключително богат на редки и защитени видове. В Искърския пролом между гр. Своге и с. Гара Лакатник има находища на българските ендемити велчово плюскавиче и ковачев зановец. Старопланинският регион е богат на пъстърва и главоч. По-характерни представители сред амфибиите са дъждовникът и алпийският тритон. Птичият свят наброява повече от 200 вида, сред които типичните за района, също и защитени видове са осояд, сокол-скитник, бухал, планински кеклик, белоопашат мишелов, царски орел и други. От хищниците се срещат вълк, лисица и язовец. Характерни представители на двукопитните са дивата свиня, сърната и благородният елен. Възможности за ловен туризъм предлага и Държавното ловно стопанство „Витиня", в което се развъждат и съответно обект на лов са елен лопатар, муфлони и др. (Общински план за развитие …, 2013).

В обхвата на община Своге са включени площи от три категории защитени територии, дефинирани в Закона за защитените територии (1998). Според регистъра на защитените територии и защитените зони в България, това са малка част от Природен парк „Врачански Балкан", 7 на брой природни забележителности: „Бабин пласт-вековна дъбова гора" (с. Редина), скален феномен „Джуглата" (с. Церово), „Елата" (с. Зимевица), „Манастир Седемте престола" (с. Осеновлаг), „Скакля" (с. Заселе), „Синия вир" (с. Губислав) и „Темната дупка" (с. Лакатник, с. Миланово), както и 2 защитени местности: „Лакатнишки скали" (с. Миланово) и „Трескавец" (с. Бов, с. Желен). Данните от цитирания регистър показват също, че на територията на общината има площи от шест защитени зони, включени в екологичната мрежа НАТУРА 2000 – 3 по директивата за защита на птиците и 3 по директивата за защита на местообитанията на растителни видове.

Наличието на много редки и защитени представители на флората и фауната, както и на защитени територии и зони, в съчетание със сравнително добре съхранената природна среда е ресурс за развитие на екотуризъм. Един от основните му елементи са екопътеките. Една от най-известните сред тях е „Вазовата екопътека", свързваща селата Бов и Заселе и преминаваща покрай водопада „Скакля". Други две популярни екопътеки са „Трите бора- Бабен пласт" (между гр. Своге и

с. Редина) и „Под камико” (край с. Бов). Изграден е и веломаршрут „Старо село – Свражен” (край Миланово).

Анализът на природните ресурси показва, че община Своге има благоприятни условия за успешно развитие на разнообразни форми на туризъм - екстремен (велопреходи, алпинизъм, рафтинг), екотуризъм, спелеотуризъм, лов, риболов и др. Защитените територии и особено защитените зони все още имат твърде малко значение, защото не са адаптирани за целите на туризма и е необходимо да се популяризират.

4. Антропогенни туристически ресурси

Развитието на културен и религиозен туризъм в община Своге е обусловено от наличието на над 80 броя археологически и културно-исторически паметници, манастири и други паметници на културата с предимно местно значение. Сред тях са манастирът „Св. Петка” в гр. Своге, датиран към XII век и представляващ комплекс от стара манастирска черква и нова енорийска църква „Св. Св Петър и Павел”, останките от манастир „Св. арх. Михаил” в с. Гара Бов, манастирът „Св. Николай Чудотворец” в с. Батулия, църквите „Св. Теодор” (от XI век) в с. Зимевица, „Св. Кирик и Юлита” в с. Желен, „Св. Параскева” в с. Брезе и др. (Общински план за развитие …, 2007). Има и два обекта с национално значение, като и двата са художествени ценности – стенописите в църквата „Успение Пресвети Богородици” (в с. Искрец) и църквата „Покров Богородичек” в манастира „Седемте престола” (до с. Осеновлаг) от XI век (Общински план за развитие …, 2014).

От историческите паметници се открояват тези на загиналите във войните през периода 1912-1918 г. в гр. Своге и в с. Луково и паметника на майор Томпсън в с. Томпсън.

Белези на праисторическо селище и късноантична крепост има в с. Реброво, останки от римски калета са открити край селата Желен, Заселе и Брезе.

Културната дейност в общината се развива в читалищата, които обикновено с подкрепата на общинската администрация организират редица културни събития. Такива, оформящи се като традиционни, са международния фестивал на любителското творчество „Огньове в дефилето” и детския фестивал „Хей пътечко моя” (организират се от НЧ „Градище 1907”, гр. Своге), празника на „Лозаря и винаря” (организира се от НЧ „Хр. Ботев”, с. Церово) и др. По инициатива на Община Своге, съвместно с посолството на Монголия, се провежда в с. Зимевица празника „Тодоровден”. Празници на Искърското дефиле се организират и провеждат на ротационен принцип на територията на

общините Своге, Мездра и район „Нови Искър” на Столична община. От няколко години се провежда състезание по планинско колоездене „Джуренец куест”. Заслужават внимание и фолклорните събори „Хоро се вие, песен се пее” в с. Миланово „Вълчан войвода” в с. Осеновлаг. Вече повече 40 години на връх Грохотен край гр. Своге се организира туристически събор от местното туристическо дружество.

По отношение на антропогенните туристически ресурси може да се обобщи, че общината разполага с много и разнообразни обекти на материалното културно наследство но едва малка част от тях обаче са достатъчно атрактивни и достъпни за туристите. Културните събития в общината са предимно с местен и регионален характер и не създават съществени условия за привличане на потенциални туристи.

5. Материално-техническа база

Туристическата инфраструктура е основно звено в процеса на създаване, реализиране и потребление на туристическия продукт. По данни от Националния туристически регистър (към 30.08.2019 г.) в община Своге функционират 15 къщи за гости – 3 в Искрец, по 2 в селата Бов, Ябланица и Заселе, и по 1 в Осеновлаг, Бакьово, Владо Тричков, Батулия, Церово и Желен. Техният капацитет варира от 6 до 20 места. Има и 2 малки хотела (в Своге и Миланово) и 3 обекта със стаи за гости (в гр. Своге). Освен тях на територията на общината са изградени няколко хижи, от които понастоящем функционира само една – хижа „Тръстеная” край с. Бов.

В община Своге са регистрирани 54 заведения за хранене и развлечения, от които половината са в гр. Своге. Това са заведения за бързо обслужване, питейни заведения, ресторанти, кафе-сладкарници и барове, като 50% от тях са с капацитет от 20 места.

Поради липса на актуална статистика не може да се каже какъв брой туристи посещават общината и колко нощувки се реализират в местата за настаняване. Като много често като посещавани и от най-голям брой туристи може да се оценят Лакатнишките скали, водопада „Скакля”, Вазовата екопътека, пещерата Темната дупка и карстовия извор Житолюб. От обектите на културно-историческото наследство с най-голяма посещаемост през цялата година е манастирът „Седемте престола”. С хотелската си база с 60 места за настаняване и ресторант той е притегателно място за туристи от гр. София и организирани туристи от цялата страна.

6. Заключение

Общината Своге има достатъчно възможности за развитието й като дестинация и за разнообразяване на туристическото предлагане. Благоприятното географско положение на територията, сравнително богатото културно наследство и природните забележителности са база с висок потенциал, който все още не е напълно разработен и усвоен. Може да се развиват различни специализирани и алтернативни видове туризъм.

Необходимо е стимулиране на туристическото предлагане. Това е свързано популяризиране на по-малко посещаваните туристически обекти и подобряване на достъпността до част от тях. Следва да се предприемат и мерки, насочени към съхраняване на паметниците на културата и тяхната социализация за целите на туризма.

ЛИТЕРАТУРА

Воденска, М. & Асенова, М. (2011). *Въведение в туризма*. София: Матком

Данилов Я. Ю. (2012). *Региональные туристкие ресурсы России*. *Часть 1*. Ярославль: ЯрГУ.

Малчев, М. & Сотиров, Ч. (2015). *Планински туризъм*. Шумен: УИ „Еп. К. Преславски“.

Закон за защитените територии. (1998). ДВ, бр. 19 от 19.03. 1998, изм. и доп. ДВ, бр. 62 от 6 август 2019 г.

Концепция за туристическо райониране на България. (2015). Последно посещение на 27 август 2019 г., достъпен на http://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/foles/upload

Национален туристически регистър. Последно посещение на 27 август 2019 г., достъпен на https://ntr.tourism.government.bg

Общински план за развитие на община Своге 2014-2020. (2013). Последно посещение на 30 август 2019 г, достъпен на http://www.svoge.bg/wp-content/uploads/2014/06/Obshtinsui-plan-za-razvitie

Общински план за развитие на община Своге 2007-2013. (2006). Последно посетен на 25 август, достъпен на https://www.strategy.bg/Strategicdocuments/View.aspx

Регистър на защитените територии и защитените зони в България. Последно посещение на 28 август 2019 г., достъпен на http://ees.government.bg/zpo/bg